

11. Kalynovskyi, Yu. Yu. (2012). Akademichna chesnist yak chynnyk pravovoho vykhovannia studentskoi molodi. [Academic honesty as a factor in the legal education of student youth]. Hileia: naukovyi visnyk: zb. nauk. pr. Vyp. 63. 477–482. [in Ukrainian].
12. Becher, T., & Trowler, P. & Academic Tribes and Territories: *Intellectual Enquiry and the Cultures of Disciplines* Open University Press. P.XIII. 238. [in English].
13. Finikov, T. (2016). Akademichna dobrochesnist: hlobalnyi kontekst ta natsionalna potreba. [Academic Integrity: Global Context and National Need]. Akademichna chesnist yak osnova staloho rozvytku universytetu. 9–36. [in Ukrainian].
14. The Fundamental Values of Academic Integrity. (1999) Retrieved from: <http://www.academicintegrity.org/icai/about-4.php> [in English].
15. Pro osvitu (2017, September 5). [On education]. Zakon Ukrainy № 2145-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].
16. Pro avtorske pravo i sumizhni prava (1993, December 23). [On copyright and related rights]. Zakon Ukrainy № 3792-XII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> [in Ukrainian].
17. Rekomendatsii shchodo zapobihannia akademichnomu plahiatu ta yoho vyavlennia v naukovykh robotakh (avtoreferatakh, dysertatsiiakh, monohrafiakh, naukovykh dopovidiakh, stattiakh toshcho) (2018, August 15). [Recommendations on preventing academic plagiarism and its detection in scientific works (abstracts, dissertations, monographs, scientific reports, articles, etc.)]. Lyst MON Ukrainy № 1/11-8681. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/akredytatsiya/instrukt-list/1-11-8681-vid-15082018-rekomendatsii-shchodo-zapobigannya-akademichnomu-plagiatu.pdf>. [in Ukrainian].
18. Kolesnikov, A. (2019). Akademichna dobrochesnist v ukrainskomu osvitho-naukovomu prostori: problemy ta sotsialni zahrozy. [Academic integrity in the Ukrainian educational and scientific space: problems and social threats]. *Rehionalni aspekty rozvytku produktyvnykh syl Ukrainy. № 24.* 122–129. [in Ukrainian].
19. Sorokina, N.H., & Artiukhov, A.Ie., & Dehtiarova, I.O. (2017). Akademichna dobrochesnist: problemy dotrymanna ta priorityty poshyrennia sered molodykh vchenykh. [Academic Integrity: Compliance Challenges and Dissemination Priorities Among Young Scholars]. 169. [in Ukrainian].
20. Tytska, Ya. (2018). «Akademichna dobrochesnist» ta «akademichna vidpovidalnist» u zabezpechenni yakosti osvity. ["Academic integrity" and "academic responsibility" in ensuring the quality of education]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo. № 11.* 192–196. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 22.04.2022

УДК 34:336.719.2 (477)

DOI: 10.36550/2522-9230-2022-12-265-270

Пустовіт Юлія Юріївна,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права

Державного торговельно-економічного університету

e-mail: y.pustovit@knu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-1845-7044>

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Зазначене дослідження присвячено нагальній проблемі сьогодення, що стала в процесі незворотних змін в політичному і в економічному просторі України, та і їх впливу для юридичних осіб. Викладена у статті теоретична інформація може використовуватися під час обґрунтування та практичного розроблення методик реалізації, через адміністративні норми законодавства, правового інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб.

У даній роботі проаналізовано підстави для притягнення до адміністративної відповідальності юридичних осіб. Визначено загальні підходи в сучасному адміністративному праві, пов'язані з формуванням правового інституту відповідальності юридичних осіб.

Здійснено аналіз сучасних проблем застосування заходів адміністративної відповідальності як інструменту захисту прав і свобод суб'єктів адміністративних відносин. Виокремлено основні ознаки адміністративної відповідальності юридичних осіб.

Проаналізовано класичний склад адміністративних правопорушень юридичних осіб. Проведено комплексний аналіз адміністративних стягнень за правопорушення юридичних осіб та, на основі цього, визначено недоліки, які впливають на ефективність їх практичного застосування. Виділено основні матеріально-правові та процесуально-правові особливості адміністративної відповідальності.

На основі досліджених матеріалів, були сформульовані пропозиції та рекомендації для вдосконалення регулювання у сфері відповідальності юридичних осіб, які направлені на регулювання порушень щодо юридичних осіб в адміністративному праві.

Ключові слова: юридичні особи, адміністративна відповідальність, суспільні відносини, застосування стягнень.

Pustovit Yu. ADMINISTRATIVE LIABILITY OF LEGAL ENTITIES: LEGAL REGULATION

This study is devoted to the urgent problem of today, which has become a process of irreversible changes in the political and economic space of Ukraine, and their impact on legal entities. The theoretical information presented in the article can be used during the substantiation and practical development of implementation methods, through the administrative norms of legislation, of the legal institution of administrative responsibility of legal entities.

This paper analyzes the grounds for bringing legal entities to administrative responsibility. General approaches in modern administrative law related to the formation of the legal institution of responsibility of legal entities are analyzed.

An analysis of modern problems of applying measures of administrative responsibility as a tool for protecting the rights and freedoms of subjects of administrative relations was carried out. The main features of administrative responsibility of legal entities are highlighted.

The classic composition of administrative offenses of legal entities is analyzed. A comprehensive analysis of administrative fines for offenses by legal entities was conducted and, on the basis of this, shortcomings were identified that affect the effectiveness of their practical application. The main material-legal and procedural-legal features of administrative responsibility are highlighted.

On the basis of the researched materials, proposals and recommendations were formulated to improve regulation in the field of responsibility of legal entities, which are aimed at regulating violations against legal entities in administrative law.

Key words: legal entities, administrative responsibility, public relations, application of fines

Постановка проблеми. Адміністративна відповідальність є важливим заходом впливу для дотримання порядку, охорони прав та свобод всіх суб'єктів зазначених правовідносин. У зазначених правовідносинах важливу роль відіграють юридичні особи, тому велике значення має і адміністративна відповідальність пов'язана з ними.

Правове регулювання у сфері адміністративної відповідальності юридичних осіб є важливим для дотримання порядку.

Вплив загальнообов'язкових правил на юридичних осіб створює відповідний правовий режим для створення окремого виду відносин, що відповідають інтересам держави.

Серед засобів, які держава застосовує для боротьби з порушенням законодавства, найвагоміше місце посідає адміністративна відповідальність. Зокрема, дієвим засобом у боротьбі з правопорушеннями у сфері адміністративної відповідальності юридичної особи є превентивні заходи та заходи примусу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В теорії адміністративного права інституту адміністративної відповідальності відводиться одне з провідних місць. Науковцями здійснено багато досліджень, серед більшої можна виділити таких: Є.С.Герасименко, І.П.Голосніченко, О.А.Зима, С.С.Єсімов, Л.О.Кравченко, Ю.А.Колесниченко, В.А.Крижановська, В.А.Крогюк, О.І.Лук'янець, О.Г.Літус, М.В.Удод, С.А.Шепетько та інші. Однак тільки декілька були присвячені адміністративній відповідальності юридичних осіб. В цих працях основну увагу було присвячено узагальненню підстав такої відповідальності, та доказуванню самого факту її виникнення.

Тому проблема залишається актуальною і потребує подальшого опрацювання.

Метою статті є аналіз стану правового забезпечення адміністративної відповідальності юридичних осіб, визначення проблем правового регулювання адміністративної відповідальності юридичних осіб, а також можливих шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Варто зазначити, що останнім часом проблеми адміністративної відповідальності не так часто обговорюються на сторінках юридичних видань. Це можна пояснити тим, що на рівні державної влади виявлена необхідність розробки нового Кодексу, що має замінити чинний Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі по тексту КУпАП) [1].

Він діє вже більше ніж тридцять п'ять років та зберігає багато неправильних підходів до регулювання адміністративної відповідальності.

Завданням КУпАП про адміністративні правопорушення є охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством (стаття 1 КУпАП) [1].

Відповідно до статті 8 КУпАП підлягає адміністративній відповідальності особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, на підставі закону, що діє під час і за місцем вчинення правопорушення.

В адміністративному праві під суб'єктом розуміють носія (юридичну чи фізичну особу) прав і обов'язків у сфері публічного управління, передбачених адміністративно-правовими нормами, який здатен надати права реалізовувати, а покладені обов'язки — виконувати.

Отже, постає питання хто є суб'єктом адміністративної відповідальності? «особа, яка вчинила

адміністративне правопорушення» – хто ця особа?

Відповідно до теорії адміністративного права, суб'єктами відносин в адміністративному праві є приватні особи та органи владних повноважень (суб'єкти публічного адміністрування). В свою чергу, можемо взяти за основу в нашому дослідженні найбільш поширену класифікацію суб'єктів адміністративного права:

- фізичні особи — громадяни України, іноземці, особи без громадянства;
- юридичні особи — органи виконавчої влади, будь-які інші державні органи, органи місцевого самоврядування;
- інші юридичні особи публічного права (підприємства, установи, фонди тощо);
- громадські об'єднання;
- колективні суб'єкти (утворення), які не мають ознак юридичної особи, але нормами адміністративного права тією чи іншою мірою наділені певними правами та обов'язками: структурні підрозділи державних і недержавних органів, підприємств, установ, організацій, деякі інші громадські утворення (*наприклад загальні збори громадян за місцем проживання*).

Отже, в КУпАП немає визначення поняття «особа», а є теоретичні класифікації науковців. Спробуємо дослідити зазначене питання з іншого боку.

Статтею 254 КУпАП зазначено, що про вчинення адміністративного правопорушення складається протокол уповноваженими на те посадовою особою або представником громадської організації чи органу громадської самодіяльності.

Протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності.

У протоколі про адміністративне правопорушення зазначаються: дата і місце його складення, посада, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу, яка притягається до адміністративної відповідальності (у разі її виявлення); місце, час вчинення і суть адміністративного правопорушення; нормативний акт, який передбачає відповідальність за дане правопорушення; прізвища, адреси свідків і потерпілих, прізвище викривача (за його письмовою згодою), якщо вони є; пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності; інші відомості, необхідні для вирішення справи. Якщо правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі.

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання.

При складенні протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються його права і обов'язки, передбачені статтею 268 КУпАП, про що робиться відмітка у протоколі (стаття 256 КУпАП) [1].

Враховуючи все вище викладене, можемо зробити чіткий висновок про те, що суб'єктом адміністративної відповідальності є лише фізична особа – громадянин України, іноземець та особа без громадянства.

Також відповідне твердження було встановлене, свого часу, Конституційним Судом України. В Кримінальному кодексі України передбачено вірогідність використання заходів правового характеру для юридичної особи, адміністративне ж законодавство залишається в цьому питанні практично незмінним.

Декілька слів доцільно сказати про особливості вітчизняного законодавства що до правопорушень в сфері адміністративного права. Об'єднання нормативно правових актів в адміністративний кодекс було здійснене ще в 1980 роках, в радянській практиці до розуміння сутності відповідальності в адміністративному праві, її змісту та суб'єктів.

В радянській системі юридична особа не визнавалась суб'єктом адміністративної відповідальності щодо каральної відповідальності. Як наслідок, КУпАП був розрахований на застосування лише для фізичної особи. З того часу в адміністративно-правовому регулюванні відбулось багато змін [1].

У наш час КУпАП вже реалізує варіанти залучення до відповідальності юридичних осіб як до прикладу, згідно з частиною 1 статті 14-2 зазначається, про адміністративну відповідальність за правопорушення забезпечення безпеки дорожнього руху несуть як фізичні особи так юридичні особи, що до яких зареєстровано транспортний засіб [1].

Так, у відношенні закону, юридичних осіб уже визнано суб'єктами адміністративної відповідальності. Варто відзначити що в Господарському кодексі України, намагались перелічити загальні правила для відповідальності юридичних осіб, яку в даному нормативно правовому акті називають адміністративно господарською відповідальністю [2].

Цей термін, вживається в зазначеному кодексі не тільки щодо санкцій та відповідальності суб'єктів господарювання, а й щодо відносин, які становлять предмет його регулювання загалом, однак цим самим в ньому поєднано два несумісні поняття.

Висновок

Адміністративні правовідносини є видом публічно-правових відносин, основаних на нерівності сторін, підпорядкуванні їх, коли в господарських правовідносинах, вони проявляються як приватноправові відносини, де сторони будуть рівними. Відносин, де сторони одночасно є рівними та нерівними, не можуть бути [3].

Так в тих випадках, коли в Господарському кодексі йдеться про «адміністративно-господарські» дії, насправді важливо говорити про адміністративно правові значення.

Це стосується, зокрема, й «адміністративно-господарських» санкцій, в яких відповідно до ст. 217 Господарського кодексу України можуть застосовуватись до суб'єктів господарювання за ініціативою відповідних органів державної влади або місцевого самоврядування [2].

Зазначивши недосконалість розділення предметів регулювання різних галузей права в Господарському кодексі України, доречно було б відзначити визнання ним можливості застосування до юридичних осіб заходів адміністративної відповідальності, якими без сумніву, є «адміністративно-господарські» санкції [2].

У нормативно-правових актах, що регулюють адміністративну відповідальність, санкції, які застосовуються до юридичних осіб мають назву не тільки «штраф», а й, «заходи впливу» чи «фінансові санкції» й інші, хоча за змістом це все випадки застосування майнового впливу за недотримання загальнообов'язкових правил, тобто штраф [4].

Оскільки йде мова про використання санкцій в адміністративному порядку, то штраф є нічим іншим, як адміністративним покаранням, загалом йдеться про адміністративну відповідальність. В обґрунтування викладеного вище зазначимо деяку аргументацію [5].

По-перше, адміністративна відповідальність є відповідальністю яка не має компенсаційної мети, на відміну від майнової відповідальності. Штраф, що накладається відповідно до перерахованих нормативно-правових актів, стягується на користь держави, тобто мета цих санкцій однозначно каральна [4].

По-друге, адміністративна відповідальність настає через вчинення особливого виду правопорушення, що має назву - адміністративне.

Зазначені порушення найчастіше полягають у недотриманні різноманітних загальнообов'язкових правил, тобто таких правил, що діють у відносинах державного керування і за недотримання яких встановлено відповідну санкцію.

Якщо взяти до уваги Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» то в ньому йдеться про застосування покарання у справах про порушення юридичними особами та фізичними особами – підприємцями зазначеного закону, законодавства про харчові продукти та корми» [5].

У преамбулі даного нормативно-правового акту зазначено, що цей закон визначає правові та організаційні засади державного контролю, що здійснюється з метою перевірки дотримання операторами ринку законодавства про харчові продукти, корми, здоров'я та благополуччя тварин, а також законодавства про побічні продукти тваринного походження під час ввезення (пересилання) таких побічних продуктів на митну територію України. Отже, порушення саме загальнообов'язкових правил, тобто вчинення адміністративних правопорушень.

По-третє, що можливо є найвагомішим фактором, реалізується адміністративна відповідальність в адміністративному порядку, тобто без звернення до суду [6].

Заходи адміністративної відповідальності застосовуються великою кількістю органів і посадовими особами – представниками публічної адміністрації, що мають назву - суб'єкти адміністративної юрисдикції.

Саме те, що адміністративна відповідальність регулярно реалізується в судовому порядку, за останні роки викликає навіть суперечки серед науковців щодо належності цього правового інституту до інститутів адміністративного права.

Судовий порядок відповідальності дає підстави для висновку, що ця відповідальність вже не геть адміністративна, причому зберігається тенденція до постійного поширення кількості проступків, справи про які розглядаються суддями [7].

Проте з позицією, відповідно до якої відносини адміністративної відповідальності не можна вважати управлінськими, а значить, що вони не відповідають адміністративно-правовому регулюванню, складно погодитись.

Тому адміністративна відповідальність знову буде регламентуватись в управлінських відносинах суб'єктами публічного управління, що й властиво для відносин, які регулюються адміністративним правом [8].

На даний момент поняття та види кримінальних проступків в нормативно правових актах не закріплені. Повертаючись до адміністративної відповідальності юридичних осіб, варто відмітити, що в нормативно правових актах, які її регулюють, зазначають як адміністративний, так і судовий порядок використання санкцій. Існування першого свідчить, що ця відповідальність є очевидно адміністративною.

У вище вказаному Законі України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» то в ньому йдеться про застосування покарання у справах про порушення юридичними особами та фізичними особами – підприємцями зазначеного закону, законодавства про харчові продукти та корми» прямо

вказується те, що за порушення норм цього закону, законодавства про харчові продукти та корми тягне за собою складання протоколу та накладання штрафу (стаття 66 ЗУ «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» то в ньому йдеться про застосування покарання у справах про порушення юридичними особами та фізичними особами – підприємцями зазначеного закону, законодавства про харчові продукти та корми») [5].

Тому виходячи з наведеного вище можна стверджувати що юридична особа за порушення законодавства має нести відповідальність, а саме адміністративне стягнення.

Виходячи з пункту 22 частини 1 статті 92 Конституції України [9], у якому зазначається, що лише закони України визначають діяння, за які є адміністративна відповідальність.

Законодавство про адміністративні правопорушення має визначати загальні правила адміністративної відповідальності юридичних осіб.

Повертаючись до Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» то в ньому йдеться про застосування покарання у справах про порушення юридичними особами та фізичними особами – підприємцями зазначеного закону, законодавства про харчові продукти та корми» згідно зі ст. 66 до операторів ринку, якщо ними порушено вимоги даного нормативно правового акту, застосовується санкція у вигляді штрафу [5].

Однак якихось чітких правил розгляду таких справ, гарантій для осіб, які притягаються до відповідальності, закон не визначає. В даній статті зазначена можливість заперечення рішення щодо стягнення штрафу в судовому розгляді. Регламент даного заперечення ніде не визначено.

Висновки. Отже, з огляду на все вище викладене, вважаємо що необхідність затвердження Кодексу про адміністративні проступки, проект даного кодексу на даний момент є розроблений і переданий на розгляд до Верховної Ради України, є дуже нагальною потребою нашого сьогодення. У вище зазначеному нормативно-правовому акті чітко визначено, в згрупованому вигляді, не тільки підстави накладання на юридичних осіб адміністративних стягнень, насамперед штрафу, але й встановлено загальні правила та процедури притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності, що, безумовно, сприятиме забезпеченню законності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 7 грудня 1984 р. № 8073-X / Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n1679>
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 341-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Кравченко Л. Проблеми адміністративної відповідальності юридичних осіб у сфері валютного законодавства. *Юридичний журнал*. 2004. №8. С. 69-72.
5. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин: Закон України від 18 травня 2017 р. № 2042-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
7. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 03.12.2019 р. № 17, ст.71 (зі змінами) / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>
9. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

REFERENCES:

1. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia. (1984, December 7). [Code of Ukraine on administrative offenses]. Zakon Ukrainy № 8073-X. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#n1679> [in Ukrainian].
2. Hospodarskyi kodeks Ukrainy. (2003, January 16). [Economic Code of Ukraine]. Zakon Ukrainy № 436-IV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].
3. Kryminalnyi kodeks Ukrainy. (2001, April 5). [Criminal codex of Ukraine]. Zakon Ukrainy № 341-III. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> [in Ukrainian].
4. Kravchenko, L. (2004). Problemy administratyvnoi vidpovidalnosti yurydychnykh osib u sferi valiutnoho zakonodavstva. [Problems of administrative responsibility of legal entities in the field of currency legislation]. *Yurydychnyi zhurnal*. №8. 69-72. [in Ukrainian].
5. Pro derzhavnyi kontrol za dotrymanniam zakonodavstva pro kharchovi produkty, kormy, pobichni produkty tvarynnoho pokhodzhennia, zdorovia ta blahopoluchchia tvaryn. (2017, May 18). [On state control over

compliance with the legislation on food products, feed, by-products of animal origin, animal health and welfare]. *Zakon Ukrainy № 2042-VIII*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text> [in Ukrainian].

6. *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy*. (2012, April 13). [Criminal Procedure Code of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 4651-VI*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukrainian].

7. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy*. (2003, January 16). [The Civil Code of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 435-VI*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].

8. *Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo sproshchennia dosudovoho rozsliduvannia okremykh katehorii kryminalnykh pravoporushen*. (2019, December 3). [On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding the simplification of the pre-trial investigation of certain categories of criminal offenses]. *Zakon Ukrainy № 17*. (zi zminamy). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19> [in Ukrainian].

9. *Konstytutsiia Ukrainy*. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції: 21.04.2022

УДК 343.848

DOI: 10.36550/2522-9230-2022-12-270-275

Шевченко Любов Василівна,

доцент кафедри адміністративного та фінансового права
Київського національного університету імені Вадима Гетьмана
e-mail: luvash@i.ua

<https://orcid.org/0000-0003-2188-1735>

Шевченко Денис Сергійович,

аспірант Науково-дослідного інституту публічного права
e-mail: shevchenko1211@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-0102-7515>

ЗАСОБИ ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ ЖІНОК: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Стаття присвячена узагальненню міжнародного досвіду щодо залучення засуджених жінок до праці, професійного навчання та навчання з метою сприяння їх ресоціалізації. Проаналізовано процес залучення засуджених жінок до праці та професійного навчання на прикладі країн із розвинутою пенітенціарною системою та висвітлено шляхи вирішення проблеми їх працевлаштування під час відбування покарання. Зазначається, що освіта та професійна підготовка засуджених, зокрема жінок, є ефективним засобом зниження рівня рецидивної злочинності, а також дає змогу зменшити витрати на утримання засуджених за повторні злочини.

Світовий досвід у цій галузі є одним із найважливіших джерел прогресивних інноваційних ідей. Це невід'ємна частина міжнародного пенітенціарного співробітництва.

Сьогодні міжнародне співробітництво пенітенціарної системи України здійснюється за такими напрямками: реалізація міжнародних проектів та впровадження зарубіжного досвіду в гуманітарних засадах; виконання висновків і рекомендацій органів ООН і Ради Європи. Пенітенціарна система нашої країни має найтісніші зв'язки з країнами Німеччини, Франції, Швейцарії, Англії.

Незважаючи на національну та іншу специфіку цих країн, застосування їхнього досвіду дозволить заощадити час і уникнути помилок у розвитку діяльності установ, що виконують кримінальні покарання, врахувати місцеві умови та суттєво вдосконалити нашу систему ресоціалізації осіб, які перебувають у в'язницях.

Слід зазначити, що досвід зарубіжних країн щодо трудового залучення засуджених до позбавлення волі розділився, в одних - залучення до праці є обов'язковим, в інших - здійснюється за його бажанням. В Україні засуджені до позбавлення волі мають право працювати на громадських засадах на підставі цивільно-правового договору або трудового договору, укладеного між засудженим і фізичною особою - підприємцем або юридичною особою, для якої засуджені виконують роботу, або надавати послуги.

Таким чином, доцільно проаналізувати процес залучення засуджених, зокрема жінок, до роботи на прикладі країн з розвинутою пенітенціарною системою та визначити шляхи вирішення питання їх працевлаштування під час відбування покарання. Адже професійне навчання є однією з найважливіших освітніх та реабілітаційних програм, які можуть бути організовані в місцях позбавлення волі.

Ключові слова: виправлення, ресоціалізація, суспільно-корисна праця, позбавлення волі, навчання, пенітенціарна установа, засуджені жінки, професійна підготовка.

Shevchenko L., Shevchenko D. MEANS OF CORRECTION AND RESOCIALIZATION OF CONVICTED WOMEN: INTERNATIONAL EXPERIENCE

Випуск 12. 2022